

Változócsillagok

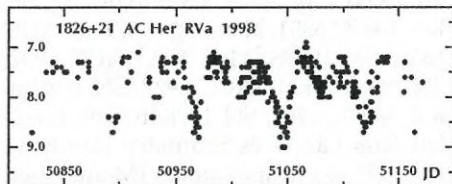
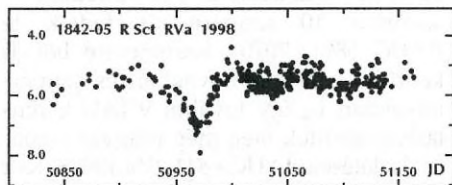
Az MCSE Változócsillag Szakcsoportja 1998-ban

Legutóbbi éves beszámolóink óta (Meteor 1998/10, 44. o.) több fontos dolog is történt a szakcsoport életében. A korábbi években megszokott, félévente megtartott országos változós találkozókat lassan, de biztosan elsovtadtak, az észlelők közötti kapcsolattartás pedig egyre inkább az elektronikus fórumok felé orientálódott. Mindezt a szakcsoport is megpróbálta követni, elsősorban az internetes megjelenés bővítésével, erősítésével. A lehetőségeket jelentősen befolyásolták a rovatvezető egyéb elfoglaltságaiból eredő gondok, így a terveket nem mindig sikerült teljes egészükben megvalósítani. Ez az oka a viszonylag kései éves beszámolóknak, amit a körülmények javulásának köszönhetően hamarosan követni fog az 1999-es összefoglaló (előreláthatóan a májusi számban).

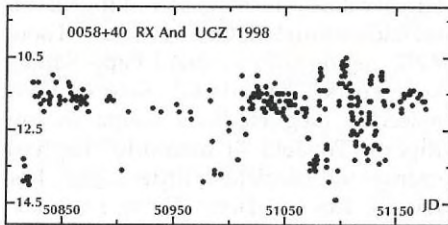
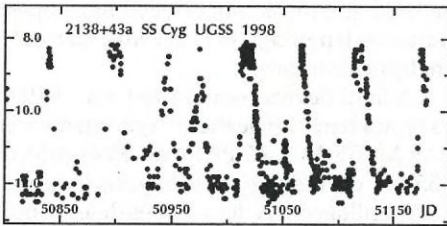
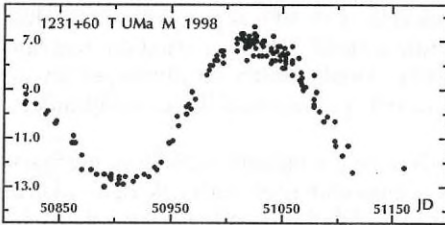
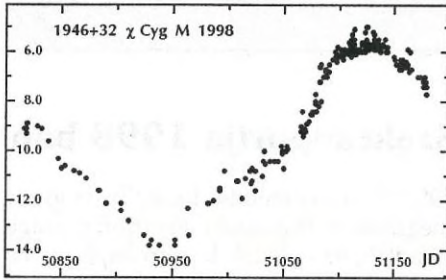
1998-ban is a legfontosabb szakcsoport tevékenység a vizuális észlelések elvégzése és összegyűjtése volt. Sajnos a fotografikus változócsillag-észlelésnek nem sikerült gyökeret eresztenie a magyar amatőr csillagász köztudatba, a változós égi szférák néhány szerény szupernóvás próbálkozásán kívül nem sok nyomot hagytak a különféle fotós nyersanyagokon. A CCD-vel rendelkező amatőrök lehetőségeikhez képest szintén kevésbé ragadták meg a kínáló változós lehetőségeket, egyedül Kereszty Zsolt szupernóvás programja indulásának lehettünk szemtanúi.

A fenti bevezetés után térjünk rá 1998 számokban kifejezhető eredményeire! Az MCSE VCSSZ 1998-ban 96 észlelőtől 35 634 db megfigyelést kapott, összesen 870 csillagról. A legtöbb észlelés ismét Gary Poyner-től érkezett, aki 9530 egyedi fénybecslésével magasan kiugrik az észlelőmezőnyből. Őt követi John Toone 2492 megfigyeléssel, majd Papp Sándor következik 2399 adattal. Kétezer fölött teljesített még Hadházi Csaba és José Ripero. További öt amatortól kaptunk ezernél több észlelést (Erdei József, Kiss László, Kovács Tibor, Ricza Róbert és Fidrich Róbert), illetve 9-en végeztek átlagosan legalább napi egy észlelést. Az inner sanctum észleléseket tekintve

valószínűleg senkit nem lep meg, hogy a 7519 „tekintélyesen halvány” adatból (is) Gary Poyner végezte a legtöbbet, szám szerint 6267-et. Rajta kívül még 26-an küldtek $13^m,8$ -nál halványabb pozitív, vagy $14^m,0$ -nál halványabb negatív észlelést. A mellé-

kelt észlelőlistán az összes vizuális megfigyelő megtalálható, a szerény mennyiségű szórvány CCD-s észleléseket az egységességet szem előtt tartva külön kezeljük a többi adattól.

Egyetlen országos amatőrcsillagász találkozó rendelkezett változós felhangokkal, jelesül az 1998 novemberében megtartott szegedi összejövetel. Az érdeklődő amatőrök legfontosabb fórumaként így a Meteor változócsillag rovata szolgált. A rovatban, ill. mellette megjelent változós anyagok 72 oldalt tölthettek ki, ami a teljes terjedelem 10%-a. Mindenképpen sikeresnek tekinthető A hónap változója sorozat, ami igen pozitív visszajelzéseket kapott a kezdő érdeklődőktől. 1998-ban kezdtük el a Változócsillagok fénygörbéi 1993–1997 c. kiadványunk összeállítását, ám ennek befejezése sajnos áthúzódott 1999-re.

A magyar amatőr változózás nemzetközi megjelenését erőteljesen fellendítette a Kiss László és Sárnecky Krisztián nevével fémjelzett szupernóva-észlelő program, amit elsősorban az MTA Csillagászati Kutatóintézete Piszkestetői Observatóriumában a hivatalos távcsövidő szüneteiben (pl. szürkület, enyhén felhős égbolt) folytattak. Ezek az észlelések 2 IAU Circularban összesen 10 szupernóvát fedtek le (IAUC 6891, 7070). Szerencsére bővelkedtünk a fényes növőokban és szupernóvákban is, így további 9 IAU Circularban jelentek meg még magyar vizuális észlelések: IAUC 6841, SN 1998S, Ksl; IAUC 6843, SN 1998S, Ksl; IAUC 6844, SN 1998T, Sry; IAUC 6848, Nova Sgr'98, Ksl; IAUC 6851, Nova Sgr'98, Ksl; IAUC 6852, SN 1998S, Mzs, Ksl; IAUC 6902, SN 1998bu, Ksl; IAUC 6927, SN 1998bn, Ksl; IAUC 6981, SN 1998dh, Sry. Emellett Kiss László és Szatmáry Károly az IAU 191-es szimpóziumán (Montpellier,

Franciaország) tartott előadása is részben szakcsoportunk évtizedes adatain alapult.

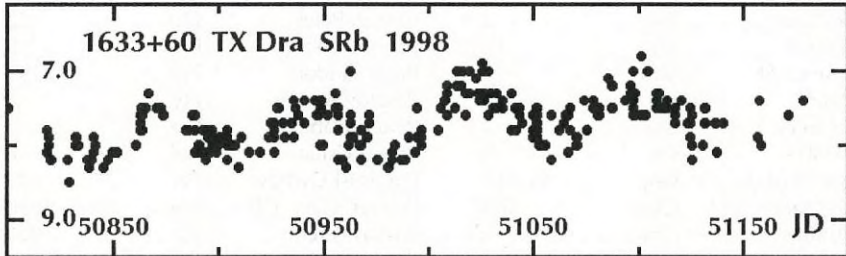
Az 1998-as év összesített észlelőlistája a következő oldalon olvasható.

Észlelőlista

Észlelő	Névkód	Észl./i.s.	Észlelő	Névkód	Észl./i.s.
Balogh István	Bli	745	Mizser Attila	Mzs	445/3
Bajor Péter	Baj	32	Nagy Éva SK	Nag	6
Barát Éva	Brt	11/1	Nagy Zoltán Antal	Nyz	39
Bartha Lajos	Ibq	305	Németh L. Bence	Nlb	144
Bebesi Zsófia	Bbs	9	Osvald László	Osi	104/2
Beretka Imre	Bet	2	Osváth Péter	Osv	22
Berkó Ernő	Brk	16	Palinkó Oszkár YU	Pal	9
Bodó Anita SK	Bod	2	Papp Sándor	Pps	2399
Bója Nóra	Bja	12	Pásztóy András	Pty	2
Csányi Janek	Cia	2	Pintér Szabina	Psz	4
Cseri Gábor	Cri	8	Polgár Csilla	Pol	6
Csörgei Tibor SK	Csg	117	Posztpiszl Györgyi	Pzt	39
Csukás Mátyás RO	Ckm	188/4	Poyner, Gary GB	Poy	9530/6267
Dán András	Dna	1/1	Puskás Ferenc	Psk	966/1
Dobra Szabolcs	Dsz	49	Rätz, Kerstin D	Rek	46
Dulichár Gábor	Dul	14	Reinhard, Peter A	Rep	141
Ecsedi Adrienn	Ecs	18	Ricza Róbert	Ric	1032
Erdei József	Erd	1550/7	Ripero, José E	Rip	2040/777
Fekete János	Fkj	670	Romsics Bence	Rom	13
Fidrich Róbert	Fid	1007/28	Rózsa Ferenc	Rof	1
Földesi Ferenc	Ffe	63/3	Rózsahegyi Márton	Roz	1/1
Gaál József SK	Gaj	5	Sajtz András RO	Stz	915
Gavlik István	Gav	4	Sánta Gábor	Snt	753/4
Hadházi Csaba	Hdh	2388/5	Sárneckzy Krisztián	Sry	308/36
Hardi Ferenc	Hrd	4	Schmidt Attila	Sca	783/6
Hegedűs Gábor	Heg	3	Schweitzer, Emile F	Sch	311/1
Horváth Ferenc	Hof	5	Sebők Petra	Sea	7
Horváth Tibor	Hrv	1	Sebők László	Seb	1
Juhász András	Juh	46	Somosvári Béla	Smb	10
Kanyó Péter	Kny	4	Soós Zoltán	Soz	15
Kárpáti Ádám	Kti	58/1	Szabó Gábor	Sag	51
Keszthelyi Dániel	Kid	718	Szabó Gyula	Sau	151/2
Keszthelyi Sándor	Ksz	4	Szabó Róbert	Sbt	1
Keszthelyiné S. Márta	Srg	2	Szabó Sándor	Szs	14
Kiss Gábor	Ksg	2	Szauer Ágoston	Szu	162
Kiss Hajnalka	Ksh	9	Szegedi László	Sed	236
Kiss László	Ksl	1316/23	Timár András	Tia	18
Kiss László	Kss	5	Toone, John GB	Too	2492
Kiss Zsolt SK	Kiz	5	Tóth Péter	Ttp	2
Kocsis Antal	Koc	65/1	Tóth Zoltán	Ttz	83
Kósa-Kiss Attila RO	Kka	692	Tuboly Vince	Tuv	312
Kószó József	Kos	14	Várnai Ferenc	Var	2
Kovács Tibor	Kot	1216/1	Vincze Iván	Vii	21
Kovács István	Kvi	65	Virga Krisztina	Vrk	3
Kővágó Gábor	Kgg	51	Vörösházi Villő	Vll	35
Kurucz Gabriella	Kug	16	Willand Péter	Wip	167
Mátis András	Mts	4	Zajác György	Zag	26
Menali, Haldun USA	Men	90	Zalezsák Tamás	Zal	153

Az észlelt csillagok típus szerinti megoszlását az alábbi táblázat mutatja:

Típus	Csillag	Észlelés	(százalék)
Eruptív és kataklizmikus	268	16527	(46,38)
Orion-köd	25	501	(1,40)
Míra	360	6730	(18,89)
Félszabályos, L- és RV Tau	218	11876	(33,33)

A korábbi statisztikai összefoglalóktól eltérően most nem választottuk külön az SR, L- és RV Tauri-típust. A legészleltebb csillagok listája a következő:

R CrB	1035	T CrB	307	RX And	274	RY UMa	220
SS Cyg	689	EU Del	306	TX Dra	272	XX Cam	220
R Sct	392	W Cyg	302	X Per	265	U Mon	210
g Her	366	CH Cyg	296	X Her	262	Z Cam	209
AC Her	336	U Del	293	AF Cyg	247	T Cep	209
Z UMa	316	μ Cep	285	AH Dra	237	χ Cyg	208

Az adatok számítógépesítése 1998-ban kizárólag Kiss László munkája volt. Az elektronikus adatküldés terjedése természetesen sokat egyszerűsített a változós adatbank karbantartásán, ám ez még jelen sorok írásakor sem működik optimális hatékonysággal. Az adatokat havi rendszerességgel továbbítjuk az AAVSO-nak és az AFOEV-nek. Az internetes megjelenésünk a tárgyidőszakban kezdődött, ám a kezdeti lelkesedés elmúltának gondján csak 2000 elejére sikerült túllépni (a részletekkel kapcsolatban l. az aktuális Változós híreket). A szakcsoport és a rovat munkájában a következők vették ki részüket: Barát Éva (adminisztráció, térképek), Bebesi Zsófia (adatok feldolgozása), Csák Balázs (adatok feldolgozása), Fűrész Gábor (illusztráció), Mizser Attila (cikk), Nagy Zoltán Antal (számítástechnika), Sánta Gábor (cikk), Sárnecky Krisztián (cikk), Szatmáry Károly (feldolgozás), Willand Péter (cikk), Zsoldos Endre (cikk).

KISS LÁSZLÓ

MCSE-kiadványok a Műszaki Könyvtárban!

A Műszaki Könyvtárban is kaphatók az MCSE kiadványai — csaknem a teljes kínálat (Évkönyvek, a Meteor friss számai, az Amatőr csillagászok kézikönyve és csillagásztörténeti kiadványaink). A Műszaki Könyvtár címe:

Budapest VI. ker., Liszt Ferenc tér 9.